

Wyrok z dnia 16 czerwca 1999 r.

I PKN 124/99

1. Ochrona przewidziana w art. 32 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. Nr 55, poz. 234 ze zm.) obejmuje także zawinione zachowania pracownika określone w art. 52 § 1 KP.

2. Zarzut naruszenia art. 8 KP (sprzeczności żądania przywrócenia do pracy ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa) nie może ograniczać się do twierdzenia, że działacz związkowy dopuścił się czynu wskazanego w art. 52 § 1 pkt 1 KP.

Przewodniczący: SSN Zbigniew Myszką, Sędziowie SN: Józef Iwulski, Walerian Sanetra (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 16 czerwca 1999 r. sprawy z powództwa Szczepana K. przeciwko Przedsiębiorstwu Państwowemu Elektrowni B. w R. o przywrócenie do pracy, na skutek kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi z dnia 1 grudnia 1998 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

W imieniu pozwanej Elektrowni B. w R. wniesiona została kasacja od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi z dnia 1 grudnia 1998 r. [...], którym Sąd ten zmienił wyrok Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Bełchatowie z dnia 2 marca 1998 r. [...] i przywrócił do pracy Stanisława K.

Wyrokiem z 2 marca 1998 r. Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Bełchatowie zasądził na rzecz powoda odszkodowanie za niezgodne z prawem rozwiązanie stosunku pracy bez wypowiedzenia z winy pracownika, oddalając żądanie przywrócenia do pracy. Sąd ten ustalił, że oświadczenie woli o rozwiązaniu umowy o pracę wręczono powodowi mimo braku zgody Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność-80”, której po-

wód był członkiem. W ocenie Sądu Pracy, uchybienie to nie uzasadnia roszczenia o przywrócenie do pracy, albowiem ze względu na przyczynę rozwiązania, żądanie to sprzeczne jest ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa. Sąd ustalił, że rzeczywistą i uzasadnioną przyczyną decyzji zakładu było ciężkie naruszenie przez powoda jego podstawowych obowiązków kierownika zespołów magazynów, polegające na przechowywaniu bez właściwej ewidencji materiałów pochodzących z rozbiórki.

Powód w apelacji od powyższego wyroku wniósł o jego zmianę i przywrócenie go do pracy ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Apelujący zarzucił Sądowi obrazę art. 477¹ KPC oraz niewyjaśnienie istotnej okoliczności faktycznej, tj. podstaw prawnych obowiązku ewidencji środków pochodzących z rozbiórki i należących do firmy trzeciej oraz pominięcie tego, że o okoliczności tej strona pozwana wiedziała i istniejący stan rzeczy tolerowała.

Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych uzupełnił postępowanie dowodowe, ustalając, że powód prawomocnym wyrokiem z 18 września 1998 r. Sądu Rejonowego w Bełchatowie został uniewinniony od zarzutu przywłaszczenia mienia na szkodę pozwanego [...]. Materiały przechowywane przez powoda bez ewidencji stanowiły pozostałość po likwidowanej spółce „K.” i miały być złomowane [...]. W wyniku działania powoda strona pozwana nie poniosła szkody (przyznane przez pozwanego). Sąd drugiej instancji uznał, że apelacja w świetle uzupełnionego stanu faktycznego jest uzasadniona. W sytuacji, gdy zarzucane powodowi uchybienia nie mają charakteru umyślnego, nie były podjęte z chęci zysku, ani nie wyrządziły szkody, a nadto powód jest pracownikiem o 13-letnim nienagannym stażu pracy, nie można uznać, że uchybienia te są ciężkie w rozumieniu art. 52 KP. Nawet gdyby zaakceptować pogląd strony pozwanej o ciężkości naruszenia ze względu na charakter pracy powoda, to w ocenie Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych okoliczności te nie uzasadniają oddalenia roszczenia o przywrócenie do pracy z mocy art. 477¹KPC.

W kasacji zarzucano, że zaskarżony wyrok stanowi obrazę przepisów; 1. art. 52 KP „przez nieuzasadnione przyjęcie, że postawione powodowi zarzuty, stanowiące podstawę do rozwiązania z nim stosunku pracy bez wypowiedzenia z winy pracownika nie miały charakteru ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych”; 2. art. 32 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. Nr 55, poz. 234 ze zm.) w związku z art. 8 KP „poprzez przyjęcie, że społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa o szczególnej ochronie działaczy związko-

wych objęte są także bezprawne i zawinione zachowania pracowników nie związane z pełnieniem tej funkcji”; 3. art. 233 § 1 KPC, „tj. przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów poprzez bezpodstawne przyjęcie, że naruszenie przez powoda obowiązków pracowniczych było przez niego niezawinione”; oraz 4. art. 477 § 2 KPC w związku z art. 8 KP „poprzez nieuwzględnienie roszczenia alternatywnego (odszkodowania)”, przy czym gdy idzie o ostatni z wymienionych przepisów, to należy założyć, że strona pozwana miała na myśli art. 477¹ § 2 KPC (między innymi z tego względu, że art. 477 KPC nie jest podzielony na paragrafy).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja nie ma usprawiedliwionych podstaw i skutkiem tego nie mogła zostać uwzględniona. Jej zarzuty częściowo oparte zostały na błędnej interpretacji prawa (dotyczy to zwłaszcza art. 32 ustawy o związkach zawodowych), przypisaniu Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych twierdzeń, których on nie sformułował (odnosi się to głównie do zdania, że „Sąd ten przyjął, iż naruszenie przez powoda obowiązków pracowniczych było przez niego niezawinione”) oraz błędnym powołaniu przepisu (art. 477 § 2 KPC zamiast art. 477¹ § 2 KPC). Kasacja stoi na stanowisku, że ochrona przewidziana w art. 32 ustawy o związkach zawodowych nie obejmuje bezprawnych i zawinionych zachowań pracowników, nie związanych z pełnieniem funkcji w organizacji związkowej, co pozostaje w sprzeczności zarówno z literą, jak i funkcją tego przepisu. Obejmuje on zarówno przypadki wypowiedzenia stosunku pracy, jak i jego rozwiązanie, w tym zwłaszcza rozwiązania niezwłocznego (art. 52 i 53 KP). Jeżeli zaś tak, to ochrona szczególna działaczy związkowych musi ze swej istoty dotyczyć także takich przypadków, w których rozwiązanie niezwłoczne następuje z przyczyn wymienionych w art. 52 KP. Gdyby miało być inaczej, a mianowicie, gdyby odnosiła się ona tylko do takich sytuacji, w których tych przyczyn nie ma, albo też gdy rozwiązanie stosunku pracy jest wadliwe pod względem „formalnym”, to w istocie byłaby ona zbędna, bo przecież w tych sytuacjach pracownikowi służy ochrona na zasadach ogólnych (służą mu roszczenia o przywrócenie do pracy lub o odszkodowanie). Innymi słowy, ustawodawca zakłada – inna sprawa, czy słusznie – że mimo popełnienia czynu ujętego w art. 52 KP działaczowi związkowemu przysługuje ochrona przed rozwiązaniem niezwłocznym w formie (wymóg uzyskania zgody) przewidzianej w art. 32 ustawy o związkach zawodowych. Na uwadze przy tym

należy mieć, że - w myśl art. 56 § 2 KP - do roszczeń z tytułu wadliwego rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia stosuje się odpowiednio art. 45 § 2 i 3 KP, w myśl zaś art. 45 § 3 KP zasądzenie odszkodowania w miejsce przywrócenia do pracy (w ramach kompetencji sądu pracy przewidzianej w art. 45 § 2 KP) w przypadku funkcjonariuszy związkowych możliwe jest tylko wtedy, gdy wykluczone jest przywrócenie do pracy z przyczyn określonych w art. 41¹KP, a więc, gdy jest ono niemożliwe z powodu ogłoszenia upadłości lub likwidacji pracodawcy. Regulacji tej nie można pomijać – jak czyni się w kasacji – w tych przypadkach, w których sięga się do art. 477¹§ 2 KP, jak i do art. 8 KP. Ocena braku zasadności („niezasadności”) roszczenia alternatywnego (przywrócenia do pracy), o którym mowa w art. 477¹§ 2 KP, nie może wykraczać - w przypadku roszczeń wskazanych w art. 56 § 1 KP (art. 45 § 1 KP) – poza te ramy, które określane są w art. 45 § 2 i 3 KP w związku z art. 56 § 2 KP. Ponadto, przy ocenie możliwości sięgnięcia do art. 8 KP należy – poza tym, że do istoty tego przepisu należy wyjątkowość możliwości posłużenia się nim – mieć na względzie właśnie to, że ustawodawca w art. 56 § 2 KP, odsyłając do art. 45 § 2 i 3 KP, stara się w możliwie najdalej idący sposób bezpośrednio uwzględnić i wyważyć racje społeczne i gospodarcze korzystania przez pracowników z roszczenia o przywrócenie do pracy (a także o odszkodowanie), tak by jeszcze bardziej zminimalizować konieczność sięgania do klauzul generalnych z art. 8 KP. To zaś w szczególności prowadzi do wniosku, że przepis art. 8 KP nie może być traktowany jako instrument służący do przekreślania sensu regulacji z art. 32 ustawy o związkach zawodowych, z której wynika, że ochrona służy funkcjonariuszowi także – a właściwie, zwłaszcza – wtedy, gdy rozwiązanie niezwłoczne następuje przy istnieniu przyczyn wskazanych w art. 52 KP. Oznacza to tym samym, że uzasadnienie twierdzenia, iż w konkretnym przypadku – mimo istniejących unormowań szczegółowych – domaganie się przywrócenia do pracy (a nawet także odszkodowania) jest sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa, musi być szczególnie przekonujące i jednoznaczne; w szczególności nie może się opierać jedynie na założeniu, że skoro działacz związkowy dopuścił się czynu wskazanego w art. 52 KP, to nie może zostać przywrócony do pracy, a do tego w gruncie rzeczy sprowadzają się wywody kasacji. W świetle tych analiz zarówno postawiony w kasacji zarzut naruszenia art. 32 ustawy o związkach zawodowych w związku z art. 8 KP, jak i zarzut naruszenia art. 477¹§ 2 KPC w związku z art. 8 KP, są bezpodstawne.

Nie jest również trafny zarzut naruszenia art. 52 KP. Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych przyjął bowiem, że powodowi nie można przypisać umyślności w naruszeniu ciężących na nim obowiązków pracowniczych. Dopuścił jednakże przy tym możliwość zakwalifikowania zachowania się powoda jako ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych, lecz słusznie jednocześnie przyjął, iż w ustalonym stanie faktycznym nie stanowi to wystarczającej podstawy do odmowy jego żądaniu przywrócenia do pracy przy zastosowaniu art. 477¹KPC. Ustalenia Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych pozostają ponadto w wyraźnej sprzeczności z twierdzeniem skargi kasacyjnej, że Sąd ten uznał, iż zachowanie powoda było niezawinione, skoro Sąd ten wykluczył tylko winę umyślną, a jednocześnie dopuścił możliwość zakwalifikowania jego czynu jako ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych. Również zarzut naruszenia art. 233 § 1 KPC jest nie-
trafny, gdyż połączony został on „z bezpodstawnym przyjęciem, że naruszenie przez powoda obowiązków pracowniczych było przez niego niezawinione”. Ocena, o której mowa w art. 233 § 1 KPC, dotyczy wiarygodności i mocy dowodów, a więc odnosi się do sfery ustaleń natury faktycznej, natomiast stwierdzenie, iż zachowanie powoda było zawinione, bądź też tej właściwości nie miało, polega na dokonaniu kwalifikacji prawnej faktów (okoliczności) wcześniej ustalonych, a nie ustalaniu samych faktów, a ściślej biorąc, kwestii dotyczących ich dowodzenia. Ocena przewidziana w art. 233 § 1 KPC, dotyczy wiarygodności oraz mocy dowodów i nie może być mylona – jak czyni się to w kasacji – z kwalifikowaniem ustalonych faktów zgodnie z istniejącą siatką pojęć prawnych.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy, uwzględniając art. 393¹² KPC, orzekł jak w sentencji wyroku.

=====